

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

1873.

ÖTÖDIK ÉVFOLYAM.

Szerkesztik:

GAMAUF VILMOS és VÖRÖS SÁNDOR.

TARTALOM:

I. SZERKESZTŐI KÖZLEMÉNYEK.

Szerkesztői szó	Lap. 1, 89
Értesítés	377
Tisztelt olvasóinkhoz	401

II. EGYLETEK, KÖZINTÉZETEK, KIÁLLÍTÁSOK.

Erdélyi gazdasági egylet:	
Meghívás az erd. gazd. egyleti közgyűlésére	25, 33, 49, 58
Megnyitó beszéd az erd. gazd. egylet idei közgyűlésén	65
Titkári jelentés	74
Közgyűlés jegyzőkönyve Mártius 12-én 1873	76
Az erd. gazd. egylet 1873-ik évi pénztári zárszámadása mellékelve van a 10-ik számhoz	(80)
Választmányi ülés Január 11-én 1873	19
" " Február 3-án	53
" " Mártius 3-"	69
R. k. " " " 10-én	70
" " " 30-án	109
R. k. " " " Aprilis 14-én	125
" " " Május 6-án	148
" " " Junius 2-"	191
R. k. " " " " 20-"	192
" " " " September 1-én	305
" " " " Oktober 6-án	356
" " " " November 3-"	365
" " " " December 1-én	405
Felhívás a lentermelőkhez	60
Értesítés a szől. vándortanárnál által az 1873-ik évben bejárando községekről	85
Felhívás kiosztandó burgonya és zab tárgyában	93
Felhívás a balaton-füredi szeretetházra való adakozásra	93
Pályázati hirdetés a "cselédkérdés" ügyében	105, 113, 121
" " " a "Mezőség" befásítására	145, 153, 161
Értesítés az egyleti részvénydíjak mikénti begyűjtése felől	161, 169, 177, 185
Gyümölcslézés I. 181, II. 220, III. 228, IV. 299, V. 374 VI. 407	
Augustushó tizenhatszadika	255
Mustmérés kimutatás	336
Értesítés	377
Báró Bánffy János †	385
Küküllőmegyei gazd. egylet kiállításának programja	833
Tordamegyei gazd. egylet: Pályázat szőlészeti kérdésre	85
Erdélyi pincze-egylet:	
Az erd. pincze-egylet ig. választmányának jelentése	60
" " " " 2-ik rendes közgyűlése	66
A kolozsvári kereskedelmi- és iparkamara:	
A kolozsvári kereskedelmi kamara felterjesztése a telek-könyvezés gyorsítása ügyében	28
A kolozsvári kereskedelmi- és iparkamara felterjesztése a szelvények beváltása és az erdélyi földtehermentesítés ügyében	37
A k-monostori m. kir. gazdasági tanintézet:	
Értesítés végzett ifjak elhelyezése ügyében	156
Pályázat ösztöndíjas- és szabad helyekre	221
A k-monostori m. k. gazd. tanintézet tervrajza	218
" " " " -nél ösztöndíjas- és szabad helyet nyert ifjak nevei	292
Nemes adomány	345
A k-monostori m. k. gazd. tanintézet 5-ik tanévének megnyitása	367, 371
M-Óvári gazd. tanintézet:	
Pályázat vegyt. segédi állomásra	259
" erdészeti s. tanári állomásra	316

A keszthelyi földmives tanoda értesítője	Lap. 267
A kormány által segélyezett tanintézeteknél szakoktatásban részesülő tanulók száma	29
A „Tisza“ biztosító- és jelzálogbank üzleti kimutatása	174

III. HIVATALOS INTÉZKEDÉSEK.

A gazdasági naptár pályázata ügyében	18
Pályázat fokerteszi állomásra	61
Allgäui szarvasmarhák vásárlása tárgyában	134
Pályázat külföldi ösztöndíjakra	211
Értesítés az erdészeti államnizsgák tárgyában	219
Pályázat földmives iskolai s. tanári állomásra	300
" kertész-tanonczi állomásra	300, 342
A gabona-rozsda ügyében történt kormányi intézkedések	307, 332
Kiképzett állatorvosok ügyében	342

IV. BÉCSI VILÁGKIÁLLÍTÁS.

Világkiállítási ügy	5
Magyarország a bécsi világkiállításon	43
Felhívás Erdély földbirtokosaihoz, Paget János	68
" a bécsi világkiállítás ügyében	100
Gazdasági géppróbák a bécsi világkiállítás alkalmával	118
Értesítés a nemzetközi időszaki kiállításokról	134
A bécsi világtárlat, Kodolányi Antal	156
Világkiállítási levelek: I. Az állatkiállításról, szarvasmarha	164
" " " II. " " " a jury működése	171
" " " III. " " " szarvasmarha	180
" " " IV. " " " juh és sertés	190
" " " V. A gazd. kiállításról általánosán	201
" " " VI. Az erd. gazd. egy. gyűjt. kiállításáról	210
" " " VII. Szesz- és dohány kiállításról	217
" " " VIII. A magyar borkiállításról	227
" " " IX. A m. k. statisztikai hivat. kiállítása	234
" " " X. A horvát-szlavon kiállítás	243
" " " XI. A magyar gyapjúkiállításról	250
" " " XII. A magyar gabna- és dohánykiállítás	258
" " " XIII. A cs. k. gazd. egyletek tehenészeti	266
" " " XIV. " " " kiállítása	275
" " " XV. Albrecht főhg. és Austria gazd. kiállit.	283
" " " XVI. A cs. k. ministeriumok kiállításai	291
" " " XVII. A nemzetközi lókiállításról	298
" " " XVIII. " " " " " " "	314
" " " XIX. Schwarzenberg hercegek kiállítás	323
" " " XX. Németország gazd. kiállítása	331
" " " XXI. Olaszorsz. Dania, Svéd- és Norvégorsz. kiállítás	341
" " " XXII. Franciaország gazd. kiállítás	348
" " " XXIII. Belgium és Hollandia kiállítás	355
" " " XXIV. Spanyol-, Portugal-, Angol- és Oroszország gazd. kiállításai	364
Jelentése a IV-ik albizottságnak a keleti vagy pusztai szarvasmarha fajtákról	172
Az állatkiállítás alkalmával kitüntetést nyert kiállítók jegyzéke	173
A világkiállítási magyar jury tagok jegyzéke	193
Kirándulás Horsky lovag kolini uradalmába Dr. Rodiczky Jenő	202
Augustushó tizenhatszadika	255
Gazdasági gépek s eszközök a világkiállításon, Vörös Sándor	
I. 263, II. 271, III. 273, IV. 279, V. 287, VI. 289.	
A világkiállításon (II. IV. csop.) kitüntetést nyert erdélyrészi kiállítók névsora	292, 293
A bécsi nemzetközi gazdasági és erdészeti congressus Kodolányi Antal	313, 321
Egy kiállítás, mely megnyilt, de meg nem nyitított, Dr. Wolf Gyula	329

Magyar borok a nemzetközi kiállításon	335
Erdészet a bécsi világiállításon, Székely Mihály	337
A bécsi világiállítás bezárása	343
Kirándulások Bécs környékén, Dr. Wolf Gyula	363
A nemzetközi szőlészeti s borászati congressus, Gamauf Vilmos, I. 377, II. 386, III. 394. IV. 402	402
Hasznos és időszerű könyvkiadói vállalat	383
Legfelsőbb kitüntetések	397

V. TUDOMÁNYOS CZIKKEK ÉS TUDÓSÍTÁSOK.

1.) Nemzetgazdaszat és gazdasági üzlet.

Gazdasági hitelünk és fejlesztésének eszközei, Gamauf Vilmos	10
Gőzvívűtősről	16
A gazda üzleti tőkéje, Tuba Lajos	33
Közgazdasági mozgalmak a Lajtán túl, Gamauf Vilmos, I. 41, II. 49	49
Birtokviszonyaink és azoknak rendezése, Bod Károly	50
Programbeszéd, Gr. Zichy földmívelési minister	53
Közlekedési eszközök hálózatának erdélyi része	117
Miképen tartható el a hus sokáig friss állapotban	135
Br. Liebig Justus és John Stuart Mill †	137
Cselédtörvényjavaslat	181
Miként lehet jól ragadó és tartós csirizt előállítani	245
A bécsi nemzetközi gazdasági és erdészeti congressus, Kodolányi Antal	313, 321
A gazdasági szakoktatás szervezésének kérdéséhez, Székely Mihály	290
Néhány szó a „gazdasági szakoktatás szervezésének kérdéséhez“ Székely Albert	349
Eszmeesere a gazdasági szakoktatás szervezése tárgyában, Réti János	373
A táp- és élelmiszerek ipara hazánkban	381, 389, 398, 406
Készennel fűthető kenyérsütő kemenczék	398

2.) Földmívelés és növénytermelés.

A luczernamag hamisításáról	15
A kender és len trágyázása konyhasóval	15
A gyomok tápértéke	21
Miből áll tulajdonkép a biztharmat	38
Fűmag keverék	39
A gypszszel kevert istállóli trágya hatása	46
A vetőmag minősége nagy befolyással van a termésre	62
A heremag hamisítása s ennek felfedezése	103
Különféle trágyanemek hatása a fűnövényre	111
A vetőmagról, Dr. Rediczky Jenő	121, 129
Védyszer a káposzta lepke hernyója ellen, Vörös Sándor	122
Miért kell kapálni? Vörös Sándor	145
Ürömfözet a földi balhák ellen	150
A csontok feloldása trágyázás czéljára	151
A komló, mint fonálnövény	160
A burgonya sajtásterü elfajzása	160
A petroleum, mint irtószert a növény-betegségeket okozó eldők ellen	161
A széna és a gabona kilugóztatása az eső által	174
A rozsda, Kodolányi Antal	177, 185
Kimutatás a termények állapotáról	182
A napraforgó vagy tányérvirág haszna	193
A tengeri hasznáról, Ébner Sándor	197
Mint hátnak a különböző trágyanemek a talaj begyomosodására	205
Az ugartartásról és az ugarmiveletekről, Szentkirályi Ákos	207
A vetőmag elfajzása és a magváltoztatás, Vékony Gábor	215
Egyszerű magpróba	222
A termésmaradványok, tarlók értéke, Vörös Sándor	232
A maghamisítások rendszeres üzéséről	237
Gabna-rozsda és Puccinia Graminis, Dr. Szaniszló Albert	241, 248
Adalék a gabona-rozsda kérdéséhez Parádi Kálmán	256
Trágyakezelés a szántóföldön, Kenessey Kálmán	265
A gipsz a mezei egerek ellen	270
Mi sors érheti vetéseinket, Parádi Kálmán	295
Takarmánynövényeink magtermeléséről, Vörös Sándor	303
A gabna-rozsda ügyében történt kormányi intézkedések	307, 332

A magnemesítéséről, Vörös Sándor	I. 312, II. 319
A rétek gondozásáról, Vörös Sándor	327
A vetőmag páczolása a mezei egerek ellen	335
Chlormész az egerek ellen	343
A rétöntözés és legeltetés egy újabb rendszere, Vörös Sándor	369
Látogatásom egy száz-altenburgi paraszt-gazdánál, Balás Árpád	378, 388
Theatermelés Csehországban	383

3.) Állattenyésztés.

A tenyészkancza kiválasztása, Tormay Béla	3
A növénymérgek különemű hatása házi állatainknál	14
Három problema a gazdaszat köréből, Tuba Lajos	26
A lópokróczok alkalmazásáról	30
A jászolok befetésére használt festékek megválasztása	38
Valami a tyukokról, Ébner Sándor	19
Ismét a tyuk	46
Keleti marhavész, Ébner Sándor	83
A magyar országos juhászati törzskönyv alapszabály-tervezete	85
A kolozsvári löversenyek sorozata az 1873-ik évre	93
A marhavész állása	100, 150
Kénvirágpor a tyukietvek elűzésére	136
A mezőhegyesi és kisbéri állami ménesek rövid ismertetése, Szentkirályi Ákos	140, 147, 155, 179, 216, 224
A főtt szalma, mint takarmány	150
Allgäui szarvasmarhák vásárlása tárgyában	133
Jelentés a mult években importált allgäui szarvasmarhákról	157
A szalmaszecskának feljavítása erjesztés által	194
Hirdetmény a lótenyésztési idei államdíjosztásokról	220
Óriás sertés	221
Az erdélyi juhsajt készítmódja, Vékony Gábor	223
A keleti marhavész lefolyása	228
Sertésenyésztésünk jelen állapotához, Vörös Sándor	274
A lovak szembajainak némely okairól, Vörös Sándor	340
A fejékek számáról	358
Tejstírtés	359
Házi nyulak tenyésztése	400

4.) Erdészet és faültetés.

A vágási idő befolyása a fa tartósságára, Székely Mihály	42
A „Mezőség“ befásításának kérdése, Illés Nándor	59
Mégegyszer a „Mezőség“ befásításának kérdése, Székely Mih.	67
A magyar erdészet a világiállításon	94
Cserobogár ivadéka (pajor, csimasz), Székely Mihály	97
Az erdők a cholerajárvány terjedését akadályozzák	126
Egy veszedelmes hernyó, Székely Mihály	140
Az akáczmag kicsirázásának elősegítése	143
Az akác-gyökcsarjak betolakodásának megakadályozása	151
A gözeke a fatenyésztés terén	252
A Karst és annak befásítása, Székely Mihály	304
Hernyópusztítás, Székely Mihály	315
Pályázat erdészeti s. tanári állomásra	316
Erdészet a világiállításon, Székely Mihály	337
Haszonvételek (szolgalmak) megváltása, Székely Mihály	345, 353, 361

5.) Gyümölcsészet.

Gyümölcsseim, Bereczki Máté	2, 9, 17, 107, 114, 123, 130
Néhány szó a községi faiskolákról	25
A gyümölcsfa-iskolák megvédése a nyulaktól	31
Gyümölcsfa-tenyésztésünk hibáiról és ezek orvoslásáról, Ritter Gustav	73
A gyümölcsfák öntözése virágzaskor	95
A zöld oltás minden fánál és növénynél alkalmazható	142
Az első eper, Szentgyörgyi József	164
A Jelinek-féle gyümölcsfa-tenyésztés, Kodolányi Antal	162, 169
„Ellenészcívetelek“ a Jelinek-féle gyümölcsfa-tenyésztési reformra, Belke Tivadar	187
Válasz Belle Tivadar ur „Ellenészcívetelek“-re, Kodolányi A.	199
Szerény vélemény Jelinek ur fatenyésztési reformja felől, Bereczki Máté	232
Gyümölcsiszololás	I. 181, II. 220, III. 228, IV. 299, V. 374, VI. 407

Hajtó szemzés, Bereczki Máté	Lap. 188
A fának a nedvesség behatása elleni megvédése	237
A nagy szilva leírása és annak értékesítése, Schnabel Gyula	247, 257
Egy kiállítás, mely megnyílt, de meg nem nyitott, Dr. Wolf Gyula	329
A fák őszi ültetéséről, V. S.	347
Az oltógalyak életképességének kipróbálása	359
A gyümölcsfák mosása mézvízzel	376
Erdély ős gyümölcsei, Nagy Ferencz.	396, 404

6.) Szőlészet és borászat.

Szőlészettünk haladása az 1872-ik évben, Fekete Pál	13
Magyar borok vegyelemzése	22
A szőlészeti vándortanárnak működéséről	30
Komoly figyelmeztetés a szőlős gazdákhöz, Tuba Lajos	41
A szőlőnek cserépbe ültetéséről	55
Szőlészeti levelek, Fekete Pál I. 70, II. 165, III. 204, 211	211
Még néhány szó a szőlőtetűről (Phylloxera), Tuba Lajos	81
Boraink kivitel (export) képessége	87
Az 1872-iki borév, Nagy Ferencz 89, 98, 105	105
Szőlővesszők gyökereztetése	94
A szőlő zöld oltásáról, Szentgyörgyi Lajos	124
A szőlőtő egy elődiéről	132
A fagy rombolásairól a torda-aranyosi szőlőhegyekben, Nagy Ferencz	148
Borévek krónikája az 1600-as években	166
Szőlészeti köréből, Szentgyörgyi József	209
Szőlészeti köréből (válasz az előbbi ily című czikkre), Timár Károly	225
Szőlészeti köréből (viszon válasz) Szentgyörgyi József	276
Felhívás a magyar szőlőbirtokosokhoz, borkereskedőkhez és pezsgőgyárosokhoz	235
Cordier vegyész összpontosított cseersavoldata	236
Szőlészeti statisztikai kimutatás, Fekete Pál 251, 259, 268, 277, 316, 324, 351	277
Óvszer az Oidium Tuckeri ellen	293
A musterjedés történetéhez	317
Must- és borvizsgáló műszerek	324
Borászati könyvek	324
A kénezés és hatása, Dr. Kosutany Tamás	354
A nemzetközi borász-gyűlés Bécsben	357
A legnagyobb szőlőtő	360
Kirándulások Bécs környékén, Dr. Wolf Gyula	363
Mustmérés kimutatás	366
A nemzetközi szőlészeti s borászati congressus, Gamauf Vilmos I. 377, II. 386, III. 394, IV. 402	402
Az erdélyi borokról	391
Felhívás Erdély bortermelőihez, Nagy Ferencz	393
Szőlészeti levél, Aranyosi	408

7.) Méhészet.

Méhész elmékedés, Kende Gustav	35
A Hutter-féle méhkas, Hutter Samu	57
Méhészeti talány, Szentgyörgyi József	84
Tanács kezdő méhészhöz, Kende Gustav	91

Miből lesz a viasz?	Lap. 95
Országos méhészeti kiállítás	141
A méhészet köréből, Szentgyörgyi József	198
A Hutter-féle méhkas javítása, Vályi Elek	239
A legszebb és legzamatosabb méz, Szentgyörgyi József	389

8.) Gazdasági gépészet.

Gépkenőcs	63
Gazdasági gépprobák a bécsi világkiállítás alkalmával	118
Arató- és kaszálógép verseny	140
Gazdasági gépek a eszközök a világkiállításon, Vörös Sándor I. 263, II. 271, III. 273, IV. 279, V. 287, VI. 289	289

VI. LEVELEZÉS S GAZD. TUDÓSÍTÁSOK.

Egerpatak, Dec. végén 1872, Márk István	6
" Februar 28-án 1873, " "	62
" Oktob. 20-án " "	342
Fekete Pál levele Vályi Elekhez	13
Czofalva, Január 29-én 1873, Csia József	29
" Aprilis 12-én " "	118
M.-N.-Csán, Febr. 3-án " Ébner Sándor	38
" Aprilis 5-én " " "	102
" Junius 21-én " " "	212
Szt.-Jakab, Aug. 12-én " " "	260
Küküllővár, Febr. 14-én " Székely Albert	45
" Aug. 10-én " " "	260
Kolozsvár, Mart. 16-án " Br. Bánffy Dezső	78
Cserhalomtáj, " 23-án " Vályi Elek	85
" Junius 26-án " " "	204
" Aug. 29-én " " "	284
Mocs, Aprilis 5-én " Kiskéri	101
Arvidékről, Aprilis 30-án " Aranyosi	134
Fintaháza, Majus 8-án " Báthi Gábor	142
Mező-Záh, " 9-én " Baló József	142
Kolozs, " 20-án " D. Veres Sándor	158
Maros-Ludas, Junius 19-én " Hantz Pál	192
K.-Monóstor, " 20-án " M. B.	193
B.-Bocsárd, September 11 " Kozma Gyula	292
Szőlészeti levél, Aranyosi	408

VII. KÖNYVISMERTETÉS.

Gazdasági lötenyésztés, Tormay Béla	6
Gazdasági zsebnaptár, Kodolányi Antal	29
Nemzetgazdaságtan rövid foglalatja, Dr. Rodiczky Jenő	102
Handbuch der Samenkunde, Nobbe tanár	126
A trágyakezelés népszerű kézikönyve, Kenessey Kálmán	268

VIII. EGYVELEG.

7, 14, 22, 30, 38, 46, 55, 62, 71, 78, 86, 94, 102, 111, 118, 126, 135, 142, 150, 159, 166, 174, 182, 194, 205, 213, 221, 229, 237, 244, 270, 277, 285, 293, 309, 317, 324, 335, 343, 352, 358, 367, 376, 383, 390, 399, 40	
---	--

IX. PIACZI ÁRAK.

8, 16, 23, 31, 39, 47, 55, 63, 71, 79, 87, 95, 103, 111, 119, 127, 135, 143, 151, 159, 167, 175, 183, 195, 205, 213, 221, 229, 237, 245, 261, 269, 277, 285, 293, 301, 309, 317, 325, 335, 343, 351, 359, 367, 375, 383, 391, 399, 40	
---	--

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK
minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félre 2 ftal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadjatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)

címzendők.

AZ

ERDÉLYI

GAZDASÁGI EGYLET

KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	széri hirdetéskor							
	1-1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-24		
	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr	kr
1/16 lap	14	35	70	120	160	200		
1/16 "	7	18	35	60	80	100		
1/16 "	350	9	1750	30	40	50		
1/16 "	175	450	875	15	20	25		
1/16 "	90	225	440	750	10	1250		

Többzöri hirdetésnél nagyobb kedvezmények. Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányiszor a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni; mennyi helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetés számára.

Hirdetéseket elfogadják lapunk kiadó hivatala és a r. k. Lyceum nyomda központi irodája (főter gr. Teleki Domokos-ház.) Mellékletek 5 o. é. fiba számítatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Szerkesztői szó.

Az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmánya f. évi január hó 11-én tartott ülésében — a közöhangnak engedve — elhatározta, hogy „Erdélyi gazda” című szakközlönyét heti lappá alakítja át.

Daczára a majdnem kétszerezett költségeknek a lap egyletünk t. tagjainak ezután is ingyen, t. előfizetőinknek pedig az eddigi ár mellett fog megküldetni, s így az „Erdélyi gazda” a magyar korona területén

A LEGOLCSÓBB GAZDASÁGI HETILAP

leend.

Az igazgató választmány azonban egyszersmint felszólította a szerkesztőséget, hogy tőle telhetőleg a lap szellemi értékének növelésére is törekedjék — és miután igénytelen nézetünk szerint azon lap lesz a legjobb, legváltozatosabb és leggyakorlatibb, melynek legtöbb és legavatottabb munkatársai vannak; mindenekelőtt e szellemi erők biztosításáról gondoskodtunk. Örömmel jelenthetjük, hogy minden egyes szakmára már eddig is elismert szakférfiakat volt szerencsénk megnyerni, névszerint a nemzet gazdaság és gazd. üzlettanra *Galgóczi Károlyt* és *Kodolányi Antalt*; a földművelésre és növénytermelési szakokra *Tisza Lászlót*, *Timár Károlyt*, *Waller Lajost* és *Vörös Sándort*; az állatte-

nyésztési szakok és állatgyógyászatra *Timár Károlyt* és *Mina Jánost*; az erdészet és faültetésre *Tisza Lászlót* és *Székely Mihályt*; gyümölcsészetre *Nagy Ferenczet* és *Bereczki Mátét*; haszonkertészetre *Ritter Gusztávot*; szőlészetre *Nagy Ferenczet* és *Fekete Pált*; borászatra *Paget Jánost* és *Eöry Tivadart*; méhészetre *Kende Gusztávot* és *Szentgyörgyi Józsefet*; gazd. gépészetre *Waller Lajost* és *Vörös Sándort*; gazd. vegytan és iparüzlettanra *Szabó Samut* és *Tuba Lajost*. Továbbá megemlítjük, hogy a reánk nézve oly nagy fontosságú bécsi világkiállításról szerkesztő *Gamauf Vilmos* fog hetenként hiteles és kimerítő tudósításokat közölni.

Vidéki t. levelezőink szokott buzgalommal fognak működni.

T. gazdaközönségünk tájékozása céljából a kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán hetenként közlendjük mindazon piacok árait, melyek az erdélyi gazdára nézve érdekekkel bírnak, továbbá az erdélyi földtehermentesítési kötvények s az ezüst árfolyamát, valamint egy rövid tudósítást a bécsi marhavásárról is.

Egyvelegünk a minden szakbeli hasznos tudnivalóknak gazdag tárháza leend.

Hirdetési rovatunk az érdeklődő közönség szolgálatára áll.

Végül teljes bizalommal ajánljuk lapunkat a t.

olvasó közönség eddig is tapasztalt anyagi- szellemi szives támogatásába.

Kolozsvártt, 1873. Január hó 17-én.

Gamauf Vilmos,
felelős szerkesztő.

Vörös Sándor,
főmunkatárs.

Gyümölcsseim.

III. Körték.

(Folytatás.)

Nemes Crassane körte. (Edel-Crassane; Passe Crassane). Középnagy, gömbölyű, néha tompatojásdad, néha pedig hengeres körte. Szára elég hosszú, vékony, görbe, felső végén bunkós, többnyire tág, de nem mély üregbe helyezett. Kelyhe nagy, nyílt, néha összeszorított és apró dudoroktól körülvelt mélyedésben ülő. Bőre sárgás-zöld, számos, vörhenyes vagy feketés szepelőkkel pettyezett, tarkázott és árnyalt. — Husa rendkívül fehér, finom, igen olvadó, tápdu, vajyszerű; leve bő cukros, illatos, igen kellemes gyöngéd savanyval emelt; magházát némi köves szemcsék környezik. Érik jan.—márt. — Első gyümölcssei nálam nov. végén értek. I. rendű csemege gyümölcs. Fája erőteljes növéssü, igen termékeny. Vadonczon inkább diszlik, mint birsen. Szép gulafákat alkot. Széles elterjesztésre méltó. (KG. 1869. II. 188. és 1871. II. 644.)

* * *
Perrault vajoncza = Bordeaux-i herczegnő körte. (Lásd fönnebb.)

Pisztráng körte. (Forellenbirn; Forelle; Truitée) Nagy, néha középszerű, változóalaku körte, többnyire tompa kupos, de néha hosszás, hasas, néha pedig bergamotte-alaku. Szára fás, elég hosszú, mindkét végén bunkós, majd mélyedésbe helyezett. Kelyhe kissé nyílt, pupos emelkedésektől körülvelt, sekély üregben ülő. Bőre zöldessárga, később citromsárga, szürkével pontozott, napos oldalon élénk piros foltokkal sűrűn tarkázott, árnyas felén piros pettyes. Husa fehér, finom, de igen olvadó; néha magháza körül köves szemcsék is fordulnak elő; leve igen bő, cukros, borizü, kedves, fűszeres-zamatu. Érik nov.—dec. I. rendű. Fája erőteljes, edzett, igen termékeny, noha termőre, úgy látszik, későcskén fordul. Vadonczon inkább diszlik, mint birsen. Még az alföldön is széles elterjesztésre méltó. (Kert. füz. V. füz., 110—115. l. és KG. 1872. I. 78. l.)

* * *
Sándor-czár körte = Bosc kobakja. (L. fönnebb.)

Sterckman vajoncza. (Sterckman's Butterbirn; Doyenne Sterckman.) Jókora nagy, hasas körte forma vagy csigaalaku gyümölcs; zöme kelyhes végére esik, szára felé mind-mind inkább fogyva tompa csucsbán végződik. Szára elég hosszú, vékony, fás, a gyümölcs tetején gyakran gömbölyded emelkedésektől körülvelt mélyedésbe helyezve. — Kelyhe nyílt, jókora mély, bordás-karimájú üregben ülő. Bőre vastag, sima, elejente világossárga, később aranyásárga, világosvörhenyessel pontozott és pettyezett, napos oldalán élénk pirossal mosott, szára körül fahéjszinnel hálózott. Husa fehér, nálam kissé sárgásfehér, finom vagy félfinom, igen olvadó, cukros, finom-borizü, kellemes-zamatu. Érik nov.—dec. I. rendű. — Fája erőteljes, elég edzett-természetű, rendszeren és bőven termő. Vadonczon is, birsen is szép gulafákat alkot. Széles elterjesztésre méltó. (KG. 1871. II. 643.)

* * *
Surpasse Meuris körte. (Olv. Szürpass Mörisz.) Ez is egyike azon körtefajoknak, melyekkel a gyümölcsészek nincsenek még tisztában. Tanulmányaimat bőven előadtam róla a KG. 1872. I. félévi 2. számában. Gyűjteményemben háromféle körtefaj is van, melyek „Meuris“ név után vannak elkeresztelve. Ezek közül nálam mégcsak a fönnebbi mutatta be és pedig több ízben termését. Ez egy hosszás-tojásdad, hasas, szára felé tompa hegyben végződő körte. Bőre vastag, édestapintatu, sáppadtsárga, fahéjszínű pontokkal sűrűn s egyenlően behintett, itt-ott rozsdalakzatokkal és zöldes vagy barnaszínű, széles foltokkal befecskendett. Szára a gyümölcs hegyén a fölületből kiálló, husostövű, egyenes, elég hosszú. Kelyhe nyílt, érdesrozsdával bevont falu csekélyke mélyedésben ülő. Husa kissé sárgásfehér, olvadó, magháza körül kövesszemcsés; leve igen bő, cukros, kellemes borizü, nem illatos. Érik sept.—oct. I. rendű. Fája erőteljes, edzett, korán és rendszeren termő. Gyümölcssei jól megállják helyöket a fán. — Terjesztésre méltó még az alföldön is. (KG. 1872. I. 36.)

* * *
Téli esperes körte. (Winter Dechantsbirn; Doyenne d' hiver) E körtefaj többféle név alatt van meggyűjteményemben úgy hazai, mint külföldi jelesebb gyümölcsészeketől. E fajok növényzetükben s gyümölcsaik külső és belső tulajdonaiban egymással teljesen egyeznek; miért is többféle nevet hallgatással mellőzve csak a fönnebbi, általánosan elfogadott név alatt mutatom be gyümölcskedvelő honfitársaimnak. Hazánkban leginkább „Lauer husvéti vajoncza“ és fönnebbi

név alatt van elterjedve. A „Kalauz“-bau a „Téli esperes“ és „Lauer husvéti vajonca“, mint külön álló fajok, külön-külön vannak jellemezve; a „Kertészeti füzetek“-ben azonban Dr. Entz csak „Téli esperes“ név alatt írja le. A külföldi, kitünőbb gyümölcsjegyzékekben sehol sem is fordul már elő a „Lauer husvéti vajoncz“ elnevezés, melyet Diel hozott először szóba s mely alatt ő a „Téli esperes“ körtét írta volt le újból. Jahn, nem rég elhalt, jeles német gyümölcsész határozottan kimutatja ezt az Illustr. Handbuch der Obstkunde II. kötete 177. lapján. A Lauer husvéti vajonca nem külön álló faj tehát, hanem csak hasonve a Téli esperes körtének. Nálam is mind ez, mind amaz teljesen azonosnak mutatta be magát ugy növényzetében, mint gyümölcsében. Mellesleg említem itt meg, hogy Bátorkesziből „Téli esperes“ név alatt a Kalauz jellemzésével semmikép nem egyező, septemberben érő gyümölcsöt kapván a valódi „Téli esperest“ több hiteles helyről is megghoztattam.

Ujabbkori gyümölcsészek a Téli esperes körtefajnak eredeti lehelhelyéül a Löweni egyetem kertét (Belgium) jelölik ki s mindnyájan megegyeznek abban hogy e faj nem a Van Mons magonczaírói keletkezett, mint ezt Dr. Entz említett művében gyanítani látszik.

A „Téli esperes“ nagy, vagy igen nagy, változó alaku, többnyire tojásdad vagy hengeres, néha hasas kupalaku vagy szabálytalan gömbalaku körte. Szára zömök, két végén duzzadt, többnyire husos dudoroktól körített mélyedésbe helyezve. Kelyhe nyílt, néha ranczos kiemelkedésektől összeszorított, kisebb nagyobb mélyedésben ülő. Bőre vastag, elég sima, világos-zöld, sűrűn behintve zölddel szegett barna pontokkal, néha itt-ott rozsdafoltos, napos oldalán is csak igen ritkán kap némi homályos vörös árnyalatot. Husa fehéres, igen finom, olvadó, magháza körül köves-szemcsés; leve bő, cukros, finom savanyval emelt kellemes ízű, fűszeres-zamatu. Érik dec.—jan. Néha már november végén elkezd érni: de alkalmas, száraz és hűvös helyen tartva érése husvét utánig is elluzódik. Későn kell leszedni fájáról. I. rendű csemegegyümölcs. Fája nem bujanövésű, de erőteljes és edzett. Legkisebb baj nélkül kiállotta nálam a legnagyobb hideget is. Évenként rendszeren és bővem terem. Szálasfának nem annyira alkalmas, mint gulafának. Minthogy pedig gyümölcseit sokáig kell a fán tartani: kerített kertbe s nem olyan helyre való, hol az ingyenvevők szabadon járkálhatnak körül. Méltán megérdemli,

hogy helyet foglaljon minden kerített kertben még az alföldön is. Gyümölcsei jól megállják helyüket a fán. (Kert füz. V, 107—110. l.)

(Folytatása következik.)

Bereczki Máté.

A tenyészkancza kiválasztása.*)

Ha lovat akarunk tenésztetni, első teendők, hogy arra alkalmas kanczát szerezzünk, a második pedig az lesz, hogy a kanczára — kitüzött célunknak (vagy a nehezebb igénynek vagy a kocsis-lónak stb.) megfelelő tulajdonokkal ellátott mént keressünk.

Jelezttem az utóbbiakkal, hogy különféle czéloknek megfelelő lovak léteznek és elkerülhetlen, hogy itt az egyes czélok — ugyszintén az azoknak megfelelő állatokról szóljak:

A kocsisló helyes, csinos alkattal, gyors és lehetőleg nagy mozgással birjon, könnyű koci előtt használnaknál a 14 marok 3" — 15 marok elegendő nagyság.

A hintós lovat illetőleg már többet követelnek; óhajtható, hogy nyaka magasan illesztett, jó alakulása és szegett, törzse erős, lábai oszlopszerűen álljanak, egyébként az állat hibától ment legyen. A gyors mozgás a hintós-lónál nem feltétlenül szükséges, de igen is keressük a szép nagy, e mellett csendesebb lábmozgással birót. Követelt nagyság 15 marok 2" s ettől fölfelé — azt mondhatjuk: mentől nagyobb, annál jobb.

A gazdasági ló legyen 15—15½ marok, teste lehet kissé nyultabb, de erős, jó lábak, helyes lépés és egyébként is elegendő mozgékonyosság elkerülhetetlen. A tüzes, ijedős, vagy erkölcsös, a nehezen fékezhető gazdasági lónak nem alkalmas; ép ugy nem használható a bármely tekintetben kényes. Gazdasági lónak az idő viszontagságaihoz hozzá kell szokva lenni, mert különben elpusztul; végre még egy kívánságnak kiváló mérvben eleget kell tenni ezen lónak, és pedig étkes legyen.

A nehéz igásló hasonlíthat ugyan az iméntihez, ennél azonban nagyobb, szélesebb, izmosabb és így erősebb, de sokkal lassabb mozgású, lépése nehézkes és teljes munkaképességét csakis kemény talajon tudja kifejteni, ezen nehézsége folytán, puha, mély talajban kevésbé felel meg.

Felemlítendő még a háti ló. A háti lovat már nehezebb leírni, ezt illetőleg a kívánalmak lényegesen különböznek; idős ember más tulajdonságú paripát szeret, mint fiatal; az agarász mást kíván lovától, mint olyan gazda, ki talán mértföldeket jár be naponta lóháton, de mindannyinak kívánságai azt hiszem, megegyeznek a következőkben: a fej legyen könnyű, csinos és hajlékonyan egyesüljön a nyakkal, a nyak legyen erős, karcsú, elegendő magasan illesztett; a mar magasan álljon, a hát legyen erős, a lágyék rövid, a far hosszú és csinos, a szügy elegendő széles, a mellkas mély, kissé lapos oldalokkal, a többi testrészek; különösen a végtagok helyes alakulással birjanak. A háti

* Mutatvány Tormay Béla: „GAZDASÁGI LÖTENYÉSZTÉS“ című munkájából. Lásd a „Könyvismertetés“-t.

lónak mozgékonyak. mozgásának pedig kellemesnek kell lenni, nehezen fékezhető, szilaj, gonosz ló paripának nem alkalmas.

Visszatérve tehát: a tenyészállat megválasztásánál nagy elővigyázattal kell eljárunk és a már fent elmondottakon kívül, még a következőkre kell nagy figyelmet fordítanunk.

A kanczánál tekintetbe vendő:

annak kora. A kancza ne legyen igen fiatal, sem tulságosan vén. Négy éves kanczát fedeztethetünk már, de annál fiatalabbat nem tanácsos. A három éves kancza, ha meghágattatik, magában kifejti ugyan a csikót, de saját testének növése megszűnik és nem lesz belőle soha olyan ló, a milyen fejlődött volna, ha meg nem vemhedzik.

Tenyésztésre olyan kanczát, mely még nem ellett, vagy nem is fedeztetett, 15 évesnél öregebbet ne vegyünk, a legtöbb esetben azt tapasztalandjuk hogy az említett időnél öregebbek ritkán vemhesednek meg. — Olyan kanczát mely már több csikót ellett — öregebbet is vehetünk, de mindig nézzük meg utolsó csikóját, ha az gyenge vagy törpe, ne szerezzük be azon kanczát, attól jó csikót többé nem nyerünk.

Bizonyos nagyság ma már követeltetik, ezzel birnia kell a lónak, mert különben oly csekély ár fizettetik érte, hogy a tenyésztőnek haszna a lótenyésztésből nem lesz, ezt a nagyságot elérni feladatunk és ez körülbelül 15 marokra tehető; ennél nagyobb lehet, de nem jó, ha ennéljólval kisebb ló tenyésztését tűzzük ki célul.

A mennyire lehet ügyeljünk kancza vásárlásnál a színre, és törekedjünk olyan színűt szerezni, mely a vidéken kedvelt, de semmi esetre se kössük magunkat a színhez; ha a kedvelt színű rossz, a nem kedvelt színűnél bíró ló igen jó, mindig a jóhoz nyuljunk.

A testalakulásokat a jót épűgy, mint a hibásat ismerjük, tehát egy jó testű kancza leírása itt felesleges. — Felemlítjük még azt, mi különváltan a kanczára vonatkozik, mire minden tenyésztő nagyon ügyeljen, s ez: a kancza ne legyen erkölcsös, azaz ne legyen konok, makacs, akaratos, mert tapasztalták a tenyésztők, hogy a kancza ezen káros tulajdonait gyakran, mondhatjuk rendszeren, átörökíti utódaira.

A tenyésztő gazda, anyakanczáinak vagy már birtokában van, vagy szándékozik ilyeket venni; az utóbbi esetben, ha csak lehetséges, ne a vásárt válassza beszerzési helyül, hanem nézzen szét a vidéken, lásson utánna, hogy jó vérből, ismerős helyről, szerezhesse kanczáját és ha tudja, hogy jó a mit vásárolt, ne sajnáljon érte pár forinttal többet adni. Ha ismerős lovat vásárolni nem képes, idején fogjon a kereséshez, azt január hónapjánál ne halassza tovább, mert így hágatás idejéig, először, teljesen megismerheti lova tulajdonságait, láthatja, hol kell az utódra nézve a mén által segíteni; másodsor, ha a kancza szükségelné, hágatás jó karba lehet hozni.

Ló-beszerzésről lévén szó, nem fölösleges, hogy azt mire a bevásárlást megelőző vizsgálatnál ügyelni kell, mit a lótól követelni szükséges, röviden elmondjam:

Vannak olyan általános tulajdonok, melyek minden lónál meg kell hogy legyenek, vannak ismét olyanok, melyek egyes végzésekre képesítik kiválóbban.

Az általános tulajdonok legfontosabbika, hogy a ló egészséges legyen, hogy jó étvágygyal birjon, a mit megevett, azt megemésze és hasznosítsa, továbbá kiürítéseit 3—4 órára terjedő közökben rendes mennyiség és minőséggel végezze.

A vizsgálatot két helyen eszközöljük és mindenütt elég időt töltünk, hogy alkalmunk legyen minden részletet a legapróbbra megnézni, ugyancsak megkezdjük a vizsgálatot az istállóban:

Először: megnézzük a szőr színét és fényét; a borzas fénytelen szőrű ló ritkán egészséges.

Másodsor: istállóban hogyan viseli magát, figyelmes, éber-e, vagy pedig lomhán, mozdulatlanul — ügyetlenül áll, és ha érintjük, vagy nem hajt reá, vagy mintha álmóból ébredne, oly módon rezzen össze, ez utóbbi jelek rendszeren arra mutatnak, hogy a ló érzése hibás.

Ezen szemle után a ló mellé lépünk és megszólítván vigyázva közeledünk hozzá, ha füleit hátrafekteti — konyit és farkát kezdi sebesen csóválni, ez azt jelenti, hogy ez hamis és rugni szokott. A szelid ló megengedi, hogy közeledjünk hozzá, ha szólólgatva megfogjuk, veregetjük, simogatjuk, ezt türi; a lovat így az állásban mindig a váll tájon simogassuk meg és lábaira ügyeljünk, hogy a szemlélt megrugni vagy vágni képes ne legyen.

Ha hátsó vágtagjait meg akarjuk vizsgálni, mindig azon oldalon fogassuk fel a mellső lábat, melyen állunk. A hátsó láb megvizsgálása után visszafordulunk és a felfogott lábon megnézzük a patát, annak minőségét, megkopogtatjuk, így szerevén meggyőződést, engedi-e a ló magát vasaltatni; ugyanekkor jó lesz egy kefért kérni s azt a lovon végig huzni, hogy meglássuk állja-e tisztogatást.

A szabadban való megvizsgálást olyan helyen végezzük, hol senki vagy semmi sem zavarhat meg bennünket, hol bámész műkedvelők nem háborgatnak.

A vizsgálat úgy kezdetik meg, hogy a lovat csendesen megállítván, elébe lépünk és azon sorrendben, mint azt a kültemtanban leirtam, végig megyünk az egyes testrészeken különös gonddal határozván meg az állat életkorát és szemeinek minőségét.

Ha az egyes testrészek alakulásával és egymáshoz irányával megismerkedtünk, megnézzük a ló állását és pedig:

előlről irány és helyes alakulástól való eltérést különösen megfigyelve;

oldalról tekintettel az állásra, az izületeknél létező szegletekre és az izületek és inak tiszta voltára;

hátról ép oly módon járva el, mint a mellső megvizsgálásnál, itt is ügyeljünk a megfelelő lábak miként fedik egymást, milyenek a csánkók, nincsenek e rajtuk csontképletek, végre milyen a boka belső felszine, nem látható-e bokázás nyoma? ezen megfigyelések teljesítése után szemléljük meg az állatot mozgásában, ugyanis:

lépve elvezettük magunk előtt először jobbra,

azután balra; különösen ügyelünk, miként mozgattatnak a végtagokon az egymásnak megfelelő részletek, egyenlő mozgásuk vagy nem, mely utóbbi eshetőség okvetlenül valami létező bajra mutat, azután felénk, végre tőlünk vezetettjük a lovat és így a lépés minőségéről, annak helyes vagy nem helyes eszközzéséről meggyőződünk.

A lépésben való megvizsgálás után ügetve vezetettjük a lovat ép oly módon, a mikép lépésben eszközöltett a megkísérlés; ügetés közben kemény talajra visszük a lovat, hogy ott, ha netalán rejtettebb lábbaja lenne, azt bizcentése által elárulja.

Ezen vizsgálatok befejezése után az igáslóval terhet huzatunk, a kocsislovat meghajtjuk és a hátslovat meglo-

vagoljuk, mozgás közben egyszer megállunk és megfigyeljük a ló légvételét és a kilégzett levegő minőségét.

A megvizsgálást ne hanyagoljuk el soha, ne higyjünk senkinek, senki ígéretének és bizonyítgatásának, csak saját szemünknek, mert — s ez elég sajnos — ritkán létezik ló eladásnál becsületes eladó.

Lehet olyan eset, hogy a gazda egy ismert jó családból akar magnak való lovat szerezni, ott mást nem kaphat, mint hibás csikót, vagy 15—16 éves öreg, de ép kanczát, ez esetben, kivált ha az ár megfelelő, inkább az öreg kanczához nyuljon, abból ha jól ápolja s kelően eteti, jobb és értékesebb csikót nevelhet, mintha hibás anyát használ tenyésztésre.

T A R S A L G Ó.

Világkiállítási ügy.

A világkiállítási magyar országos bizottmány végrehajtó bizottsága 2176. sz. a. a következő felhívást intézte a vidéki bizottságokhoz:

Miután a világkiállítási m. k. biztosság megalakulása következtében szükségessé vált, ezen — az országos bizottmány végrehajtó bizottságának megbízott közege gyanánt működő — kiállítási hatóság ügykörének és a végrehajtó bizottsághoz való viszonyának pontos meghatározása, e két kiállítási közegnek már a biztosság szervezési szabályzatában megállapított viszonya és a mindegyikhez tartozó teendők részletesen megállapítottak és az ide vágó szabályzat a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter által f. év november hó 14-én 343 kiáll. szám alatt jóváhagyatott.

Ez utasítás értelmében félreértések elkerülése és a kerületükbe tartozó kiállítóknak kellő felvilágosítása végett értesítenek a vidéki bizottságok, hogy:

a világkiállításra vonatkozó minden fontosabb és elvi kérdések eldöntése, az e kérdésekből a ministeriummal előálló hivatalos érintkezés;

a bejelentések végleges elfogadása;

a nem közvetlenül Bécsbe küldendő tárgyaknak előzetesen Pesten való egybegyűjtése, esetleg azoknak előleges megbiráztatása;

a térkiosztás tekintetében netán előforduló reklamátiók elintézése a végrehajtó bizottságnak vannak fentartva, és hogy ide tartozó megkeresések és átiratok hozzá, illetőleg a Pesten, Nádor-utca 9. szám alatt létező kiállítási irodához intézendők.

A világkiállítási m. kir. biztossághoz utasítvák:

a bejelentések rendezése és osztályozása, az azokra vonatkozó felvilágosításoknak megadása;

a Pestre egybegyűjtött tárgyaknak Bécsbe szállítása, ottan való felállításra;

a végrehajtó bizottság által megállapított elhelyezés és díszítési tervzet keresztülvitele;

a kiállítási tárgyak gondozása, értékesítése és esetleg visszaszállítása;

a kiállítók érdekeinek képviselése a kiállítás tartamán át.

Az ide vágó megkeresések és beadványok a kiállítási biztossághoz intézendők, melynek tagjai részben még Pesten, részben már Bécsben működnek, mely utóbbi helyen (Nordbahnstrasse 32. sz. a.) a biztosságnak külön irodája van.

A mely beadvány a kir. biztosság hatásköréhez tartozik és a végrehajtó bizottság által érdemleges elintézés végett a biztossághoz tételik át, a mi különösen a kiállítási készülékek telállítási módjára, azok beszerzésére és az egyéb részletekre nézve beérkezendő megkeresések tekintetében foglalandó helyet.

A kiállítási katalógusra vonatkozó adatok, melyeknek beszerzése végett kérdő ívek fognak szétküldetni, a végrehajtó bizottság titkári hivatalához küldendők.

Ez alkalommal kifejezzük óhajunkat, hogy azon t. fiokbizottságok, melyeknek már régebben nem vettük tudósításait, a kerületökhez tartozó, illetőleg általuk bejelentett kiállítóknak a kiállításra való előkészületeinek miben léteére nézve általánosságban rövid értesítést adni, vagy arra egyeseket buzdítani sziveskedjenek.

Magunk részéről tudathatjuk, hogy a világkiállítási magyar osztálynak az iparpalotára vonatkozó elrendezési tervzete már elkészült, s hogy az egyes jelentkezőknek a nekik kiadott terménnyiségről való értesítése a kiállítási biztosság részéről megkezdett, úgy hogy utobbinak nyilatkozata szerint minden kiállító a közel jövőben tüzetes értesítést veendő bejelentéséről.

Felkérjük a t. fiokbizottságot, sziveskedjék a föntebbieket kerületében lehetőség szerint közüdmásra hozni, és egyuttal a bejelentett tárgyaknak mihamarább való elkészítésére az illetőket buzdítani, minthogy már a következő hónap folytában fog közhírré tételni, miképp oszlanak meg az egyes csoportok szerint jövő évi február 1 és ápril 15-ke között a bejelentett tárgyaknak beküldésére kitűzendő határidők.

Ez alkalommal az általános szabályzatnak a kiállítási tárgyak csomagolására és címzésére vonatkozó szabványai részletesebben fognak körvonaloztatni.

Kelt a világiállítási magyar országos bizottmány végrehajtó bizottságának Pesten 1872. december 12-én tartott üléséből.

Korizmics,
elnök.

Steinacker Ödön,
kiállítási főtítkár.

LEVELEZÉS.

Egerpatak, 1872 december végén.

Augustus hó 27-től fogva csak egyszer volt esőnk, az őszi vetést idejében megkezdettük, de lassan haladtunk előre, mivel a föld naponta száradt ki, míg végre a szántást abban kellett hagynunk, várva egy jókora esőre, mi megis jött csak későn, s a miatt a vetés egészen november végéig nyult, hanem kedvezett is az idő, mert az egész őszi májusi napokhoz hasonló volt, szebb őszi napokat jelen nemzedék nem ért, még a madarak is, a szép úde verőfényes napoktól megvoltak csalatva, november végén is tavaszi énekeket daloltak; azt hittük telünk sem léssen, december közepén is oly kellemes szép napok voltak, mint más években őszi közepén, az apró marha még mind künn legelészett. Jelen hó 19-én hidegült az idő, a havasokon sok hó hullott, benn a téreken is havazott, mit fagy követett és karácson másod napján már jó kemény telünk volt szép tiszta idővel. A Nemere szél is megmutatta, hogy nem marad ki örökre, a vetéseket takaró nélkül találta s teljesen leforázta, Az egerek nagyon elszaporodtak, sok kárt tettek a vetésekben és csürökben.

Az ideai termés, különösen a tavasz termés nagyon gyengén ütött ki; az egy zab termett kielégítőleg, törökbuza itt-ott feltermés, sok helyen nem termette meg a ráfordított költséget sem, pityóka a sok esőben elpusztult, néhol annyi sem lett mennyit elültetett az ember, — hüvelyesek: borsó, lencse, fuszujka gyarlón fizetettek; elegy árpa, ha itt-ott szálára termett is, szemet keveset adott.

A két nedves terméketlen év csinált is bajt nyomorúságot eleget, mit a lelketlen tőkepezések felishasználtak, s használnak eléggé; jaj annak ki a körmeik közé akad, még az 50 száztoliba is bele viszik az embert, s belemegy a szűkült-szorult ember, hogy végképen elpusztuljon.

A birtokviszonyok mielőbbi végleges rendezése a mezei gazdákra nézve életkérdés, ide kellene a kormánynak kiváló figyelmét fordítani, s e tekintetben legilletékesebb szava volna a gazdasági egyletnek, mert csak ezen az utón lehetne olcsó hitelhez jutni, melynek hiányával a mezei gazda veszve van.

A gabonának az egész őszi csaknem egyforma ára volt, rozs pozsonyi mérője 3 frt, buza 4 frt 50 kr, zab 1 frt 25 kr, törökbuza 2 frt 60 — 2 frt 80 kr, elegy árpa 1 frt 80 — 2 frt 25 kr. a milyen; marhahus fontja 16 kr.

Adjon Isten boldog új évet!

M á r k I s t v á n.

Könyvismertetés.

G a z d a s á g i l ó t e n y é s z t é s. Pályamű. Irta Tormay Béla, a debreczeni m. kir. gazd. felsőbb tanintézet igazgatója. A földmivelés ipar- és kereskede-

lemügyi m. kir. ministerium kiadmány. 146 lap, 84 ábra. —

(G. V.) Gazdasági szakirodalmunk fájdalom még oly kevés honi termékkel dicsekedhetik, hogy minden idevágó új munka megjelenését már magában véve is örömmel üdvözöljük és mint „hézagpótlót“ elismerjük. Ezen őszinte öröm, ezen stereotyp elismerés azonban méltán fokozódik, ha valódi szakember ragadja meg avatott kezével a tollat és valódi szakmunkával lepi meg hazánk gazdaközönységét. Tudtunkkal a fentcímzett mű az első önálló munka, mely magyar nyelven tárgyalja a „lótenyésztés“ tanait, és pedig nem azon lótenyésztést, mely főurainknak képezi méltó büszkeségét, hanem mint címe is mondja: a gazdasági lótenyésztést kívánja tömören és népszerűen ismertetni. A t. szerző munkájának minden sora, nyomosan ezáfolja azon balhítt, hogy csak ménes birtokos lehet lótenyésztő és minden betűjével bizonyítja, hogy a kis gazdára nézve is a tenyésztés nemcsak lehetséges és előnyös, hanem okvetlenül szükségessé, sőt sokszor életkérdéssé is válhatik. A jó gazda számít és ha azt cselekszi, nem tenyészeltetésének diadalára szabad minden áron törekednie, hanem szigorú pontossággal vizsgálnia kell azt, vajon a felhasznált eszközök, a felmerült költségek arányban állanak-e, arányban állhatnak-e az elért eredménnyel. Itt látjuk a határt a gazdasági s a fényűző tenyésztő között és jaj azon gazdának, ki e korlátot túlhaladva elismerésre méltó, de költséges szenvedélyének anyagi terheit különben is sokat terhelt gazdaságának rózza fel.

Ily szempontból indul ki Tormay is művének első lapjain, rövid bevezetés után a ló külsejének ismertetését kezdi meg. A külemtan és fogtan röviden és világosan van tárgyalva és 69 ábra által diszitve, melyek a szerző ügyes kezéről tesznek tanubizonyítást. A végtagok állását tárgyaló fejezet is rajzokkal van ellátva, ezt a színek leírása a jegyek rövid ismertetése és a nagyság nálunk szokásos megmérésének módzata követi. A szerző most munkájának második szakaszára tér át a tulajdonképeni tenyésztésre s a fajtaismében azon magyar lovat ismerteti első sorban, mely a mi gazd. céljainknak leginkább megfelel, megemlíti azonban, hogy ezen lónak hátulja többnyire hibás, továbbá kicsiny és sokszor nem is bir elegendő erővel. Nehezebb tájfajtáink közül felhozza amuraközi (zalamegyei) és pinkafői (vasmegyei) lovat, a híres és haldan számos székely lóról azonban nincs említés téve. Az arab és angol ló rövid leírása után, a tenyésztési eljárásokat sorolja fel a szerző, t. i. az egy vértényesztést, (mint mások mondják beltenyésztést) és a keresztezést. A tenyészlovak kiválasztását a kocsis, hintós, gazdasági, nehéz ígás és háti ló rövid ismertetése előzi meg, ezek után első sorban a kancza kiválasztásánál szükséges tudni valókat adja elő, később a csödör megválasztásának fontosságát tárgyalja, mert csak ismert tényezőkkel érhetjük el a kívánt eredményt. Egy pontban azonban nem érthetünk teljesen egyet a t. szerzővel, ott t. i. hol azt kívánja, miszerint a mén legfeljebb annyival legyen nagyobb a kanczánál, hogy mellette rudoldalon párnak eljárhasson. Nem áll ugyan azon tétel, hogy ugyanegy fajban egymással össze nem párosítható állatok nem is léteznek, de más részt úgy tudjuk, hogy — eltekintve nagy aránytalanságoktól — a nagy apa befolyása nem annyira a vehem, mint inkább a szülés után a fiatal állat fejlődésében nyilvánul. A hágtatás és fedezetés módszerei, a vehemállapot, a szabályos és szabálytalan ellés, a szoptatás és elválasztásnál követendő eljárások avatottan és

gyakorlatiasan vannak ismertetve, a felnevelésről szóló szakaszra is kiváló gondot fordított a szerző s azt hisszük, hogy a gyakorlati gazdának számos arany szabály és tanácsfalog-enehány lap szolgál. A csikók tanítását a szokásosabb szerszámok ismertetését, a táplálást és ápolást tárgyaló szakasz követi, melyben az okszerű istálló építése és berendezése is foglaltatik, záradékkul a patkolás,-vasalás,- leírását találjuk. A leggyakoribb betegségeket és azoknak gyógykezelését nem azért írja le a szerző, hogy a gazdából állatorvost faragjon, a mi lehetetlen, hanem hogy ismerni tanulja nagyjából legalább — a kórokokat, a megelőző gyógymódokat, a törvényes főhibákat és a ragadós betegségeket. Ily szempontból tárgyalja Tormay munkájának ezen utolsó szakaszát, mindenütt határozottan roszalva a tudálékos kuruzsolást, hangsúlyozva a szakértő segély szükségét voltát.

Enyyből áll az, mit e jeles munka ismertetéséül gazdátársaink érdekében elmondani kötelességünknek tartottuk, és ha szerző reményli, hogy műve szívesen látott vendég leend, mi részünkről hisszük és tudjuk, hogy minden olvasó örömmel fogja átlapozni azon jeles munkát, mely ép oly szakavatottan, mint népszerűen tárgyalja gazdasági üzletünknek e fontos ágát.

EGYVELEG.

* Helyreigazítás. Az „Erdélyi gazda“ mult évi 24-dik számában az Egyveleg élén álló néhány sor a felelős szerkesztő távolléte alatt közöltetett. Lapunk mint tisztán szakközlöny egyforma távolban áll bármely politikai iránytól és épen ezen semlegességénél fogva sem egy sem más párt elveinek ajánlására illetékes nem lehet.

* Felhívás. Mindazon t. cz. gazdászok, kik a magyar óvári akadémián hallgatók voltak, ezennel tisztelettel föl-kéretnek t. czimök alatt mostani állásukat s lakhelyüket a m.-óvári akad. excursió-egyletnek beküldeni, a végből hogy azokat értesítvényébe, mely április havában A. Czéhnél ugyanott megfog jelenni, — felvehesse.

* A z őszi vetések jelenlegi állapotáról beérkezett jelentések a földmivelés, ipar- s kereskedelmi minis-teriumban összeállítatván; az eredmény ez: Az erdélyi részekben a buzára nézve 48 jó, 100 közép. 33 rossz; a rozsra 52 jó, 100 közép. 30 rossz: a kétszeresre 45 jó, 71 közép. 30 rossz: a repczére 26 jó, 18 közép. 10 rossz. A beérkezett összes magyarországi jelentések közül a buzára 516 jó, 292 közép. 60 rossz; a rozsra 465 jó, 282 közép, 64 rossz; a kétszeresre 318 jó, 182 közép. 42 rossz; a repczére 356 jó, 111 közép, 36 rossz. Az erdélyi részekben az őszt megelőző szárazság és szokatlan nagy számban mutatkozó egerek okoztak károkat, különben a kilátások eddigelé kielégithetőeknek mondhatók.

* A magyar keleti vasut az 1872. év lefolyása alatt 54 mértföldnyi üzletvonalán 473,034 utazót és 4.499,874 mázsa podgyászt, gyorsárut és terhet szállított. Az összes nyers bevétel 1.171,692 frt 90 kr. esik tehát mértföldenként és évenként 21,698 frt.

* A gyümölcs és bortermelő tartományok között a kis Steierország jelentékeny helyet foglal el. Szőlőterülete újabb adatok nyomán 72,000 hold átlag 1½ mi-

lió akó bortermeléssel 7 millió forintnyi értékkel; a gyümölcsfák száma megközelítőleg 2 millió darabra becsültetik. Valyon mikor olvashatunk ily érdekes és megbízható adatokat saját hazánkról is?

* A csizmatalpot nagyon tartóssá lehet tenni, ha azt ujkorában sűrű kőszénkátránnyal annyiszor bekenjük a meddig az csak abból még valamit magába vesz. Az ily talp kétszer annyi ideig tart mint más.

* Törzsgulya felállítását czélozza a földmivelési ministerium a fogarasi ménes uradalomban és addig is míg e gulyából eladható tenyészanyagjut rendelkezés alá, az 1874. évtől kezdődőleg az erdélyi gazd. egylet véleményének meghallgatásával a mezőhegyesi gulyából évenként 15—20 nevedék bikát fog Erdélyben elárvereztetni. Öszinte örömmel üdvözöljük ministeriumunk ezen üdvös intézkedését, a törzsgulya székhe yének czélszerűségére nézve azonban némi kételyek merülnek fel, melyeknek döntő helyen illő kifejezést adni az erdélyi gazd. egylet hivatás szerű kötelességének tartotta.

* Fekvő birtokban adásvevést és hasznbérletst közvetítő szakintézetet állítottak fel Egan Ede (Bécs, Praterstrasse 52.) és Tanárky Gyula (Pest, mázsa-utca 7.) Midőn e közhasznu intézetet ezennel olvasóink szíves figyelmébe ajánljuk, egyszersmint megvagyunk győződve arról is, hogy a vállalkozóknak ország-zerte közbecsülésben álló nevük legjobb biztosítékot nyujt az intézet szigoru solidságára nézve.

* A Mezőség befásítása érdekében már harmadizben kitűzött pályadíjra végre valahára egy versenyző munka szerencsésen be is érkezett, jeligeje: „Ültess, ültess és ismét csak ültess.“ Birálóluk Tisza László, Gr. Bethlen Géza s erdészeti tanár Székely Mihály kérettek fel. —

* Észak-Amerika tejtermékei méltóan lesznek képviselve a bécsi világkiállításon. New Yorkban 944 vaj- és sajtgyár létezik, mely körülben 250,000 tehén tejtét dolgozza fel. Átlagban egy tehén után 333 font sajtot nyernek, melynek értéke mintegy 100 forint. Észak-Amerika sajt kivitele legujabban 16 millió forintnyi értékre rug évenként.

* Herbarium mycologicum economicum cim alatt báró Thümen Teplitzben (Csehország) egy jeles munkát ad ki, melynek czéja a gazdával mindazon élődiéket (parazitákat) megismertetni, melyek művelti növényeknek betegségeit okoznak Minden füzet körülbelül 50 betegnövény példányt mutat fel a gorscvi vizsgálatra teljesen elkészítve, egy füzet ára 5 frt. Az érdekes gyűjtemény kivált gazdasági tanintézetainkra nézve bir kiváló fontossággal.

TARTALOM: Szerkesztői szó. — G ülemeseim (folyt). — A tenyészkanca kiválasztása — Társalگو: Világkiállítási ü y. — Levelezés. — Könyvismertetés. — Egyveleg. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Felelős szerkesztő: **GAMAU VILMOS.**

Főmunkatárs: **VÖRÖS SÁNDOR.**

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő = 2 erdélyi véka						Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 d.
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török buza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
á r a k r a j e z á r o k b a n											
Kolozsvár	január 16.	730-750	540-560	430-440	260-280	116-130	330-350	175	115	1450	22
Nagy-Várad	január 7.	470-650	420-450	370-400	220-250	140-180	300-320	180	110	2100	24
Maros-Vásárhely	január 9.	670-618	436-460	400-420	—	100-118	—	150-180	110-130	1600	18
Károly-Fehérvár	január 4.	715-725	540-550	475-495	—	138-152	—	136-140	120-124	1200	20
Nagy-Szeben	december 31.	573-653	480-533	380-420	400	120-147	347	100-105	70	800	18
Brassó	december 31.	557-624	501	400-412	294-305	161-168	322	—	—	—	16
Beszterce	január 7.	600-740	480	490	—	100	—	100-140	60-90	750	20
Nagy-Enyed	január 9.	640-675	550-600	440-480	—	135-150	—	160-170	40-50	1100	18
Szamosujvár	január 13.	600-680	480-520	380-420	—	100-110	—	200	50	1400	18
Deés	január 14.	620-660	520-600	420-440	—	90-100	—	180-200	75-100	800	18
Torda	január 4.	670-780	440-530	460-490	—	136-140	—	170-175	80-100	1400	20

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 76 ft 75 kr. Ezüst árkelet 106. 75.

Bécsi marhavásár: Felhajtott 2444 drb. hizó ökör, forgalom élénk, gallicziai 33—35¹/₂ frt, magyar és német 32—35³/₄ frt, szerbiai ökör 29—30¹/₂ frt a vágósúly mózsája.

Hirdetések.

VICTORIA

biztosító társaság Kolozsvárt

(alapítva 1865-ben)

(1) melynek biztosítéki alapja az 1871-ki zárlat szerint törzs- és tartalék tőkében s évi bevételekben (1—24)

5 millió.

Biztosításokat fogad el

Tűz-, jég-, szállítási károk ellen, úgy az ember életére.

Az épület-biztosítási osztálynál kiváló figyelembe ajánlatnak a Victoria által életbeléptetett társas-árva-vagyon és egyházi biztosítás, mire nézt külön, rendkívül kedvezményes díjszabások vannak megállapítva. Házi berendezések, mint: butor-, fehér-, agy-, ruhanemű stb. különös kedvezményben részesülnek a biztosításnál. Ezeket kívül is biztosítás nyújtatik mindennemű lak- és gazdasági épületekre, gyárokra, malmokra, vasuti építkezésekre, kereskedelmi raktárokra, boltban levő cikkekre, nyers és feldolgozott anyagokra, szabadban és fedél alatt levő gabona és széna takarmányokra, — tűz, villámcsapás, robbanás és kihűződik veszélye ellen.

Egyszersmind felhivatik a t. közönség életbiztosítási ajánlatait is a Victoriánál tenni meg, melá minden irányu módozataiban a legnagyobb előnyöket nyújtja.

É l e t b i z t o s í t á s i p é l d a :

Halálesetre biztosított 2000 forint tőke évenkénti díja:

a biztosító

20 — 30 — 40 — 50 éves

korában kezdőleg

34 frt 60 kr. 45 frt 40 kr. 63 frt 40 kr. 95 frt 20 kr.

Ezeket kívül minden módozatok, mint halálesetben fizetendő tőkék, a biztosítónak még életében fizetendő tőkék, gyermekek számára nevelési kiházasítási vagy férjhezmeneteli tőkék, nyugdíj vagy életjáradéki összegek, temetkezési költségek biztosítása, úgy túlélési csoportokba beállítás is elfogadtatik, mindnyája kedvezményes díj s a nyereségben 5% részesülés mellett.

Előforduló károk, azonnal becsültetnek és rendeztetnek.

Bővebb felvilágosítással, átnézeti könyvekkel, a díjak iránti tájékozással szolgálnak a társasági felügyelők s a „VICTORIA” biztosító társaság vezérügynöksége Kolozsvárt.

Wagner.

Szász.